

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

HE 56/2021 ja Ahvenanmaa

Perustuslakivaliokunta 18.2.2022

Hallitusneuvos Auli Valli-Lintu, STM

Sote-uudistus

Hallituksen esityksen lähtökohdat ja vaikutukset

- Esitys on luonteeltaan tekninen eli kunta-viittaukset muutetaan sote-uudistuksen vuoksi hyvinvointialueeksi
- Voimassa olevassa lainsäädännössä ei ole erikseen mainittu soveltamisesta Ahvenanmaan kuntiin ja säännöksiä on sovellettu Ahvenanmaan kunnissa siltä osin, kuin kysymys on valtakunnan lainsäädäntöön kuuluvista tehtävistä
- Esitys pysyttää nykytilan eikä merkitse muutosta

Sote-palvelut ja Ahvenanmaan itsehallinto

- Ahvenanmaan itsehallintolain mukaan sote-palvelut kuuluvat pääosin itsehallinnon piiriin mutta osin tehtävät kuuluvat valtakunnan lainsäädäntövallan piiriin
- Ahvenanmaan maakunnassa sosiaalihuoltoon kuuluvia tehtäviä hoitavat kunnat (16) sekä kuntien sosiaalipalvelua koskeva kuntayhtymä (Kommunernas socialtjänst KST) ja terveydenhuollon tehtäviä maakunnan viranomaisen Ålands hälso- och sjukvård (ÅHS).
- Ahvenanmaan valtuuskunnan 25.2.2021 mukaan itsehallintolaista ei voida päätellä **estettä sille, että valtakunnan toimivaltaan kuuluvat tehtävät, jotka valtakunnan lain mukaan kuuluvat kunnille, jäävät kunnallisiksi tehtäviksi Ahvenanmaalla**, vaikka ne valtakunnassa siirtyvät muille viranomaisille, jollaisia ei ole vastaavia Ahvenanmaan maakunnassa. Valtakunnan lainsäädännössä tulisi tällöin valtuuskunnan näkemyksen mukaan säätää, että kunnat hoitavat näitä tehtäviä Ahvenanmaalla.

Sote-uudistus

Perustuslakivaliokunnan aiempi kanta

- Perustuslakivaliokunta lausui lausunnossaan (PeVL 17/2021 vp) sote-uudistuksen pääpaketista (HE 241/2020) rikoslain muuttamista koskevan lakiesityksen osalta eikä katsonut ehdotuksen olevan ristiriidassa kunnallisen itsehallinnon, palvelujen saatavuuden yhdenvertaisuuden kanssa
- Valiokunta otti lausunnossaan kantaa, miten tehtävän säilymisestä Ahvenanmaan kunnille tulisi säätää. Se ehdotti sanamuodon muuttamisesta esimerkinomaisesti seuraavasti: "Mitä edellä tässä momentissa säädetään hyvinvointialueista, sovelletaan Ahvenanmaalla Ahvenanmaan maakunnan kuntiin."
- Hallituksen esityksessä on osittain otettu huomioon perustuslakivaliokunnan esittämä sanamuotoesimerkki

Vaihtoehtoiset tavat eivät turvaa riittävää asiantuntemusta tai perusoikeuksia

- Ainoa vaihtoehto olisi säätää tehtävä Ahvenanmaan valtion virastolle. Sillä ei olisi osaamista hoitaa tehtävää. Tehtävä jäisi erikseen tehtävän sopimusasetuksen varaan ja Ahvenanmaan maakunta voisi kieltäytyä tehtävän hoitamisesta. Tehtävän asianmukaisesta hoitamisesta ei olisi takuuta. Tehtävä tulisi myös erikseen rahoitettavaksi, vaikka siitä ei ole nyt maksettu erillistä tasoitusperusteeseen kuulumatonta korvausta. Kyse on vielä osittain sellaisista sote-tehtävistä, jotka olennaisesti puuttuvat henkilön oikeuksiin.
- Sosiaali- ja terveysministeriö katsoo, että perusoikeuksien turvaamisen näkökulmasta mahdottomaksi sellaisen tilanteen, että valtakunnalle lainsäädäntövaltaan kuuluvia tehtäviä ei säädettäisi nykyisin tavoin edelleen Ahvenanmaan kunnille.